

Ekonomik İşbirliği Teşkilat (EİT), üye ülkeler arasında yoğun ekonomik işbirliğinin tesis edilmesini amaçlayan bölgesel düzeyde bir uluslararası teşkilattir. Teşkilat, 1964 yılında kurulan Kalkınma İçin Bölgesel İşbirliği (RCD) Teşkilatının devamı olarak İran, Pakistan ve Türkiye arasında 1985 yılında kurulmuştur.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla Orta Asya ve Kafkasya devletlerinin de teşkilata katılmasıyla teşkilat yeni bir boyut kazanmıştır. 1992 yılında İslamabad'da yapılan Bakanlar Konseyinde Afganistan, Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan ve Özbekistan'ın katılımıyla üye sayısı 10'a yükselmiştir. Teşkilat, 1993'te Birleşmiş Milletlerde bir yıl sonra da İslam Konferansı Örgütüne gözlemci statüsü kazanmıştır.

Örgütün Amaçları:

- Kalkınmaya katkıda bulunmak,
- Bölge içinde ticari engelleri kaldırmak ve ticareti geliştirmek,
- Bölgenin küresel pazarlarla bütünleşmesini sağlamak,
- Üyeler arasında kültürel ve tarihi bağları güçlendirmek.

Kuruluş Tarihi:

1985

Merkezi:

Tahran - İran

Genel Sekreteri:

Mohammed Yahya P. Maroofi

Üye Ülkeler:

- Afganistan,
- Azerbaycan,
- İran (kurucu)
- Kazakistan,
- Kırgızistan,
- Özbekistan,
- Pakistan (kurucu)
- Tacikistan,
- Türkiye (kurucu)
- Türkmenistan

Organları:

- Zirve,
- Bakanlar Konseyi,
- Daimi Temsilciler Konseyi,
- Bölgesel Planlama Konseyi,
- Sekreteryaya.

Bütçe:

%66'sı üç kurucu üyeye ait,
Ülkemize düşen pay ise 643,335 \$.

Teşkilatın idari yapısında Bakanlar Konseyi (BK) en üst karar alma ve icra organıdır. Üye ülkelerin dışişleri bakanlarından oluşur. Üye ülkelerde her yıl en az bir kez toplanılır. Ev sahibi ülke, BK'nın başkanlığını da üstlenmiş olur. 20. BK Toplantısı, 13-15 Ekim 2012 tarihinde Bakü'de yapılmış olup Azerbaycan BK Başkanlığını devralmıştır.

Daimi Temsilciler Konseyi (DTK), Tahran'da yerleşik büyükelçiler ve daimi temsilciler ile İran Dışişleri Bakanlığında ilgili Genel Müdürü'nden oluşur. Ayda 1 toplanan Konsey, Bakanlar adına Teşkilat'ın iş ve idaresine ilişkin kararlar alır ve uygular.

Bölgesel Planlama Konseyi (BPK), üye ülkelerin planlama kuruluşlarının başkanlarından oluşur. Yılda en az bir kez, Bakanlar Konseyi'nden önce toplanır. BPK, EİT'in ekonomik gündemini, plan ve programlarını belirler, işbirliği projelerini hazırlar ve BK'nın onayına sunar. 22. BPK Toplantısı 9-11 Temmuz 2012 tarihleri arasında Tahran'da düzenlenmiştir.

EİT Zirvesi ise 1992 yılından itibaren iki yılda bir düzenli olarak yapılır. Zirve, devlet ve hükümet başkanları düzeyinde olup karşılıklı danışma mahiyetindedir. 12. EİT Zirvesi, 16 Ekim 2012 tarihinde Bakü'de düzenlenmiştir.

Sekreteryaya, üye ülkeler arasında haberleşme ve koordinasyonu sağlamak, faaliyetler için gerekli belgeleri hazırlama, faaliyetlerin icrası ve izlenmesi ile EİT toplantılarının düzenlenmesi şeklindedir. Resmi çalışma dili İngilizce olup merkezi Tahran'dadır.

Genel sekreter, BK tarafından üye ülkelerin temsilcilerinden bir defalığına üç yılda bir seçilmektedir. Ayrıca Teşkilat, Genel Sekreter Yardımcılıklarına bağlı sektörel Direktörlükler şeklinde örgütlenmiştir.

Teşkilat Yapısı

Genel Sekreterlik	Genel Sekreter	Büyükelçi Shamil Aleskerov Altaf Asghar
	Genel Sekreter Yrd.	Hayri Maraşlıoğlu
	Genel Sekreter Yrd.	Seyed Jalaedin Alavi Sabzevari
	Genel Sekreter Yrd.	
Direktörlükler	- Proje, Ekonomik Araştırma ve İstatistik	- Bayan Adilbekova (Kazakistan),
	- Ticaret ve Yatırım	- Hussain Haidar (Pakistan),
	- Tarım, Sanayi ve Sağlık	- Gökten Damar (Türkiye),
	- Ulaştırma ve Haberleşme	- Seyed Mohsen Esperi (İran),
	- Enerji, Maden ve Çevre	- Orkhan Zeynalov (Azerbaycan),
	- İnsan Kaynakları ve Sürdürülebilir Kalkınma	- Uğur Kılıçarslan (Türkiye).

Uzman Kuruluşlar

Adı	Kuruluş	Üye Ülke	Önemli Not
Ticaret ve Sanayi Odası	1993	Tüm	- 1990'da TOBB, İran ve Pakistan Ticaret Odaları tarafından kuruldu. - 7. Genel Kurulu 2004'te Kabil'de yapıldı.- Rifat Hisracıklıoğlu, Başkan yardımcısı, - Merkezi, Tahran.
Reaürans Şirketi	1995	İran, Pakistan, Türkiye.	Kurucular kendi arasında Üçlü Komite kurdu. Merkezi, Karaçi.
Sigorta Koleji	1991	Tüm	- Merkezi Tahranda. - 1991 İzmir Anlaşmasına göre kuruldu. - Kolej, İran'daki Allameh Tabatabai Üniversitesi bünyesinde faaliyet göstermektedir.
Ticaret ve Kalkınma Bankası	2005	Afganistan, Azerbaycan, İran, Pakistan, Türkiye.	Merkezi İstanbul, 2008'de faaliyetlerine başladı, Tahran ve Karaçi'de temsilcilikleri var. Hazine, Türkiye'yi temsil etmektedir. Yönetimde başkan yardımcısı Dr. Yaşar Akgün.
Danışmanlık ve Mühendislik Şirketi		Tüm	Türkiye, iki firmayla temsil edilmektedir.
Kültür Enstitüsü	1995	Afganistan, İran, Pakistan, Tacikistan.	Merkezi, Tahran. Afganistan ve Tacikistan'da bürolar var.
Bilim Vakfı	1995	Tüm	Merkezi, İslamabad.
Eğitim Enstitüsü	1998	Tüm	Merkezi, İslamabad.

Bölgesel Kurumlar

Uzman Ajanslar

Üye Ülkelerin Dış Politikasındaki Yeri

Teşkilat, bugün itibariyle üzerinde 400 milyonun yaşadığı, 7 milyon metrekarelik alanı kapsayan 10 üyeli bir örgüt haline gelmiştir. Ülkeler açısından önemi ise şu şekildedir:

Uygulanan ekonomik ambargoyu bölge devletleri ile işbirliğine giderek dengelemeye çalışan İran, Teşkilat içerisinde ekonomik ve siyasi olarak zayıf ama stratejik ülkeleri etkilemeye ve kendi çıkarlarını korumaya çalışmaktadır. Orta Asya ülkelerinin İran'ı denizlere geçit ülke olarak kullanmaları İran üzerindeki ekonomik ambargonun etkisini azaltmıştır.

Pakistan için Teşkilat, daha çok ulaştırma projeleri ile öne çıkmaktadır. Çünkü projelerin yapılması halinde ülke, bölge çapına geniş ulaştırma koridorlarına sahip olacaktır. Ayrıca, Pakistan EİT kapsamında vizelerin kaldırılmasını ve İslamabad-Tahran-İstanbul demiryolu projesini memnuniyetle karşılamaktadır.

Türkiye EİT bölgesini ticaret, enerji ve nakliyat koridorunu çevirmekle stratejik konumunu daha da yükseltmeye Çin'den başlayarak Avrupa'ya kadar uzanan ticaret yollarını geliştirmekle EİT ülkelerinin Avrupa'ya açılan kapısı olmak istemektedir. Türkiye ayrıca, bölge içerisinde öncü olmak ve serbest ticaret bölgeleri oluşturmak teşkilata yönelik öncelikli politikaları arasında yer almaktadır.

Diğer ülkeler açısından da EİT, bölgesel işbirliğini etkinleştirmek için büyük önem taşımaktadır. Özellikle denize çıkışı olmayan Kırgızistan, Tacikistan, Özbekistan ve Afganistan EİT üyeliğiyle uluslararası limanlara ve pazarlara ulaşmalarını mümkün kılacaktır. Bu nedenle, bu ülkelerin dış politikasında EİT ulaştırma ve ticari işbirliği projeleri önemli yer tutmaktadır.

EİT ülkeler arasında ortak tarihi ve kültürel akrabalıkları pekiştirmenin yanı sıra, bölgedeki umutları ve istekleri somut bir gerçeklik halinde ele almak ve dahası mevcut altyapıyı güçlendirmek ve ekonomik sorunları çözmek için bölge devletlerinin bir araya gelmesini sağlamıştır. EİT üye ülkeler arasında ortak bir platform oluşturmakla bölgede ekonomik işbirliğinin yanı sıra siyasi sorunların çözümü için bölgesel düzeyde bir diplomatik müzakere ortamı oluşturmaktadır.

Rakamlarla EİT:

Ülke	Nüfus (Milyon)	GSYH (Milyar \$)	Büyüme Oranı (%)	Doğrudan Yabancı Sermaye (Milyon \$)	Toplam Dış Borç	Enflasyon Oranı (%)	Cari Denge (Milyon \$)	İşsizlik Oranı (%)
Afganistan	31.822	45,3	3,1	0	1,28	6,8	-743,9	35
Azerbaycan	9.686	102,7	5,8	14,35	9.552	2,4	13,28	6
İran	80.840	987,1	-1,5	41,45	15,84	42,3	-8.659	16
Kazakistan	17.948	243,6	5	123,5	131,3	5,8	1.965	5,3
Kırgızistan	5.604	14,3	7,4	2.005	3.859	6,8	-1.125	8,6
Özbekistan	28.929	112,6	7	0	8.773	10,1	1.801	4,9
Pakistan	196.174	574,1	3,6	24,33	52,43	7,7	-2,36	6,6
Tacikistan	8.051	19,2	7,4	2.272	2.162	3,7	-330	2,5
Türkiye	81.619	1.167	3,8	194	359,5	7,6	-58.350	9,3
Türkmenistan	5.171	55,1	12,2	0	428,9	9,0	285,9	60

Kaynak: CIA Factbook Temmuz 2014

Ülkeler Arası İthalat (Bin \$)

	Afganistan	Azerbaycan	İran	Kazakistan	Kırgızistan	Pakistan	Tacikistan	Türkiye	Türkmenistan	Özbekistan
Afganistan		27	12.769	3.833	69	199.529	5.312	4.795	3.846	149
Azerbaycan	70.477		40.215	61.783	11.153	1	13.212	262.263	43.922	21.882
İran	581.655	160.486		34.903	10.172	303.785	180.285	12.461.495	477.492	72.261
Kazakistan	333.309	217.308	95.115		410.861	7.769	356.778	1.995.115	116.251	1.179.464
Kırgızistan	0	923	5.143	241.961		5	36.261	52.123	7.578	124.437
Pakistan	877.754	3.015	307.929	29.587	3.503		623	873.131	1.075	3.513
Tacikistan	226.888	2.773	21.622	47.810	1.029	124		324.283	0	0
Türkiye	138.211	1.302.443	3.078.508	729.289	117.090	160.111	172.575		1.493.446	354.513
Türkmenistan	352.977	12.914	58.363	66.670	2.545	28.595	0	392.712		0
Özbekistan	732.450	50.555	116.662	770.558	84.314	10.692	0	939.882	0	
Toplam EİT	3.313.721	1.750.444	3.736.326	1.986.394	640.736	710.611	765.046	17.305.799	2.143.610	1.756.219
Toplam Dünya	6.390.311	9.732.869	68.319.000	38.010.237	4.260.687	43.578.259	4.078.615	240.838.853	6.597.801	9.763.060
EİT / Dünya	51,9	18,0	5,5	5,2	15,0	1,6	18,8	7,2	32,5	18,0

Kaynak: International Trade Map

Ülkeler Arası İhracat (Bin \$)										
	Afganistan	Azerbaycan	İran	Kazakistan	Kırgızistan	Pakistan	Tacikistan	Türkiye	Türkmenistan	Özbekistan
Afganistan		100.194	1.883.051	333.844	23.536	2.660.295	226.888	275.969	352.977	732.450
Azerbaycan	0		434.990	237.580	1.865	14.789	2.773	2.064.205	12.914	50.555
İran	19.533	144.829		1.077.031	6.983	153.272	21.622	3.589.695	58.363	116.662
Kazakistan	1.119	58.281	74.431		289.705	5.770	47.810	947.896	66.670	770.558
Kırgızistan	1	21.151	40.487	507.842		922	1.029	180.364	2.545	84.314
Pakistan	180.650	7	579.636	3.555	625		124	213.672	28.595	10.692
Tacikistan	5.312	13.212	180.285	356.778	36.261	623		172.575	0	0
Türkiye	11.456	455.761	1.405.384	2.574.351	54.492	755.914	324.283		392.712	939.882
Türkmenistan	3.846	43.922	477.492	116.251	7.578	1.075	0	1.493.446		0
Özbekistan	149	21.882	72.261	1.179.464	124.437	3.513	0	354.513	0	
Toplam EİT	222.066	859.239	5.145.017	6.386.696	545.482	3.596.173	624.529	9.292.335	524.993	2.705.113
Toplam Dünya	375.851	26.480.189	130.544.000	88.107.934	1.978.932	25.343.769	1.200.299	134.915.252	10.653.727	6.905.701
EİT / Dünya	59,1	3,2	3,9	7,2	27,6	14,2	52,0	6,9	4,9	39,2

Kaynak: International Trade Map